

Základní kapitál - východiska

základní kapitál: tvořen peněžitými i nepeněžitými vklady společníků a je peněžním vyjádřením těchto vkladů. Povinně se tvoří u kapitálových společností a u komanditní společnosti se tvoří z povinných vkladů komanditistů. Výše základního kapitálu se zapisuje do obchodního rejstříku.

Základní kapitál jako zdroj – ekonomický význam základního kapitálu: V účetní rozvaze je součástí vlastního kapitálu a položkou pasiv, vyjadřuje zde rozsah financování společnosti z vlastních zdrojů. V aktivech proto údaj o základním kapitálu odpovídá různé struktura majetku, který je kryt základním kapitálem.

Základní kapitál jako zajišťovací prvek – garanční funkce základního kapitálu: snaha poskytnou věřitelům jistotu splnění jejich pohledávek, i když společníci nejsou zákonnými ručiteli

Garanční funkce základního kapitálu

Vychází z principu omezeného ručení společníků kapitálových společností a potřeby ochránit věřitele. Výhoda omezeného ručení je kompenzována povinností tvorby garanční majetkové masy. Povinnost vytvořit garanční majetek stíhá společníky.

Princip vytvoření a vázanosti

- zabezpečení věřitelů majetkem společnosti
- nezávislost společnosti na skutečnostech, které by mohly nastat u jednotlivých společníků,
- vyloučení požadavků společníků na vrácení vkladů
(brání rozdělení základního kapitálu mezi společníky za trvání společnosti i libovolným změnám výše základního kapitálu)

Princip zachování základního kapitálu

skutečná existence rovnosti mezi
majetkem společnosti a číselnou hodnotou základního kapitálu

Projevy zásady zachování a vázanosti základního kapitálu

povinnost vytvářet základní kapitál v minimálním zákonem stanoveném rozsahu - jen akciová společnost, § 246

povinnost splatit vklady (§ 17, § 23, speciální úpravy - § 150, § 344)

Povinnost ocenit nepeněžitý vklad znaleckým posudkem (§ 143, § 251)

zákaz vrácení vkladů (§ 16), prominutí povinnosti splatit vklad (§ 150, § 344)

zákaz vyplácení podílu na zisku, pokud by nebyly vytvořeny zdroje (§ 40, § 161, § 350)

kogentně stanovené postupy pro zvyšování a snižování základního kapitálu

Příklad - rozvaha s. r. o.

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 300 000 Kč	
AKTIVA CELKEM 600 000 Kč	PASIVA CELKEM 600 000 Kč

Příklad - úvěr od banky

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 800 000 Kč	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci Úvěr od banky 500 000 Kč
AKTIVA CELKEM 1 100 000 Kč	PASIVA CELKEM 1 100 000 Kč

Příklad - nákup stroje

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč Stroj 500 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 300 000 Kč	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci Úvěr od banky 500 000 Kč
AKTIVA CELKEM 1 100 000 Kč	PASIVA CELKEM 1 100 000 Kč

Příklad - nákup materiálu

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč Stroj 500 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.I. Zásoby Materiál 250 000 Kč	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci Úvěr od Banky 500 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 50 000 Kč	
AKTIVA CELKEM 1 100 000 Kč	PASIVA CELKEM 1 100 000 Kč

Základní kapitál - zásady judikatura

29 Cdo 2790/2012

- 1) Ke dni 30. listopadu 2000 zvýšila žalobkyně svůj základní kapitál ze 100.000,- Kč na 4.015.000,- Kč, a to nepeněžitým vkladem, představovaným spornými nemovitostmi.
- 2) Dne 10. března 2005 žalobkyně (jakožto prodávající) uzavřela se žalovanou (jakožto kupující) kupní smlouvu o prodeji sporných nemovitostí. Kupní cena byla sjednána ve výši 4.500.000,- Kč. Za žalobkyni smlouvu uzavíral její jednatel V. Š. starší.
- 3) Podle ujednání obsaženého v kupní smlouvě měla být kupní cena „uhrazena zápočtem“ proti pohledávce žalované za žalobkyní.
- 4) Vlastnické právo žalované bylo vloženo do katastru nemovitostí s právními účinky ke dni 11. dubna 2005.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dovodil, že prodejem sporných nemovitostí „fakticky došlo ke snížení základního kapitálu“, který představuje „garanční fond pro věřitele společnosti“. Měla-li kupní smlouva „ve svých důsledcích vést ke snížení základního kapitálu, bylo třeba, aby jejímu uzavření předcházelo písemné rozhodnutí jediné společnice o snížení základního kapitálu. Jestliže o snížení základního kapitálu nebylo „kvalifikovaným způsobem rozhodnuto“, je kupní smlouva pro rozpor se zákonem od počátku absolutně neplatná.

Základní kapitál představuje peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků a jako součást vlastního kapitálu se v rozvaze vykazuje na straně pasiv. Při vzniku společnosti má zobrazovat, jak velké jsou vnitřní zdroje společnosti, popř. jakou hodnotu má majetek, který společníci do společnosti. Základní kapitál není představován penězi ocenitelnými hodnotami (v projednávané věci spornými nemovitostmi), které byly (jakožto nepeněžitý vklad) vloženy do společnosti; jeho součástí je pouhé číselné vyjádření hodnoty takto vložených nepeněžitých vkladů. Nakládání s majetkem společnosti, bez ohledu na to, zda jde o majetek, který představoval nepeněžitý vklad, nemá žádný vliv na výši základního kapitálu společnosti.

Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že převod sporných nemovitostí, které byly v minulosti vloženy jakožto nepeněžitý vklad do společnosti (žalobkyně), nemá žádný vliv na výši základního kapitálu žalobkyně, a nakládání s nimi není omezeno zákonnou úpravou, jež svěřuje rozhodování o změnách výše základního kapitálu do působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným, resp. jejího jediného společníka.

Závěr odvolacího soudu, podle kterého převodem sporných nemovitostí „došlo k faktickému snížení základního kapitálu“, a kupní smlouva je v rozporu se zákonnou úpravou změn výše základního kapitálu, je tudíž nesprávný.

Změny výše základního kapitálu

Změny výše základního kapitálu

Východiska

Soubor pravidel, která závazně upravují postup, jehož cílem je změna údaje o výši základního kapitálu ve společenské smlouvě nebo stanovách . Jde současně o změnu v rozsahu vlastního zdroje financování společnosti, která má dopad na věřitele. Pro změnu proto neplatí běžné postupy, jimiž dochází ke změně společenské smlouvy nebo stanov.

Druhy postupu podle ekonomického významu změny

Zvýšení

Snížení

Efektivní

Rozšíření vlastních zdrojů financování, vyrovnání dluhů korporace

Zmenšení rozsahu vázaných zdrojů, uvolněné zdroje se vracejí společníkům

Nominální

Přesun mezi účetními položkami, rozšíření vázaných zdrojů

Přesuny uvnitř vlastního kapitálu, např. úhrada ztráty nebo přesun ze základního kapitálu do rezervního fondu (§ 544 ZOK)

Rozhodování o změně výše základního kapitálu

Rozhodovací orgán

sro

Výlučná působnost valné hromady (§ 190 ZOK)

as

Valná hromada: rozhodování o změně výše základního kapitálu
rozhodování o pověření představenstva (správní rady) ke zvýšení základního kapitálu (§ 421 ZOK)

Představenstvo (správní rada): rozhodování na základě pověření a za podmínek stanovených zákonem (§ 511 a n. ZOK)

Přijímání rozhodnutí

sro

Dvoutřetinová většina hlasů všech společníků, osvědčuje se veřejnou listinou (§ 171, 172 ZOK)

as

Alespoň dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů a dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů každého rozhodnutím dotčeného druhu akcií, osvědčení veřejnou listinou (§ 416, 417 ZOK)

Ochrana akcionářů při zvyšování základního kapitálu – přednostní právo na upsání nových akcií

Důvod ochrany

Zabránění poklesu celkového podílu akcionářů na řízení společnosti („naředění akcií)

Rozsah přednostního práva

Právo podílet se na celkové částce zvýšení v rozsahu vlastního podílu akcionáře, pokud má být emisní kurs akcií splácen v penězích. (§ 484 ZOK)

Informace pro společníky

Představenstvo zašle akcionářům informaci o místě a lhůtě vykonání přednostního práva, počtu nových akcií, které lze upsat na jednu dosavadní, charakteristice nových akcií a rozhodném dni (§ 485 ZOK).

Omezení přednostního práva

Přednostní právo nelze omezit nebo vyloučit stanovami, ale o omezení nebo vyloučení může rozhodnout valná hromada, je-li to v důležitém zájmu společnosti. (§ 487 – 489 ZOK)

Ochrana věřitelů – snížení základního kapitálu

Podstata ochrany

Informace o rozhodnutí snížit základní kapitál a výzva k přihlášení pohledávek.

Postup představenstva (§ 518 ZOK)

- **oznámení rozhodnutí o snížení** základního kapitálu písemně těm známým věřitelům, jejichž pohledávky vznikly před účinností rozhodnutí valné hromady o snížení, spojeno s výzvou k přihlášení pohledávek - § 518 odst. 1
- zveřejnění usnesení** o snížení základního kapitálu dvakrát po sobě s odstupem 30 dní. Poprvé zveřejní představenstvo usnesení po zápisu usnesení do obchodního rejstříku, součástí zveřejnění je výzva k přihlášení pohledávek
- Věřitelé mohou do 90 dnů ode dne, kdy obdrželi oznámení, nebo od druhého zveřejnění informace o snížení požadovat, aby jejich dosud nesplatné pohledávky byly **splněny** nebo přiměřeně **zajištěny** nebo bylo dohodnuto **jiné řešení**.

Před splněním povinností vůči věřitelům nelze akcionářům poskytnout plnění z důvodu snížení základního kapitálu nebo prominout nesplacené části emisního kursu akcií. Snížení zapíše soud, jen pokud bylo prokázáno uspokojení nebo zajištění věřitelů.

Základní kapitál – změny výše judikatura

- rejstříkový soud nepovolil zápis zvýšení základního kapitálu
- valná hromada rozhodla o tom, že zvýšení bude představovat 227 kusů kmenových akcií, každá o jmenovité hodnotě 50.000,- Kč, celková výše zvýšení je 11 350 000 Kč
- přednostní právo na úpis jedné nové akcie připadá na 209 kusů dosavadních akcií,
- společnost má rozptýlenou akcionářskou strukturu přesahující 10.000 akcionářů, z nichž pouze 6 akcionářů bylo k rozhodnému dni vlastníky více jak 209 kusů akcií a zbytek byli minoritní akcionáři.
- Dovolatelka argumentuje tím, že obchodní zákoník neurčuje povinnost stanovit podmínky při zvyšování základního kapitálu tak, aby každý akcionář mohl na každou dosavadní akcii upsat nejméně jednu akcii. Má za to, že stávající úprava je obecná a připouští jak možnost, že na jednu dosavadní akcii připadne méně než jedna nová akcie, tak i možnost, že na jednu dosavadní akcii připadne více než jedna nová akcie. Z formulace jednotlivých ustanovení obchodního zákoníku, zejména pak z § 204a odst. 2 písm. b), lze dle dovolatelky jednoznačně dovodit, že zákonodárce výslovně počítá s možností, že na jednu dosavadní akcii připadá méně než jedna nová akcie, a že tedy rozhodnutí valné hromady dovolatelky ze dne 13. ledna 2005 bylo v souladu se zákonem. Rovněž je třeba vzít v úvahu oprávněné zájmy společnosti a důvody zvyšování základního kapitálu. Mohlo by paradoxně dojít i k situaci, že by k účinnému zvýšení základního kapitálu vůbec nikdy nedošlo, neboť by se nepodařilo upsat akcie odpovídající navrhovanému zvýšení.

Závěry Nejvyššího soudu ČR

Dovolání není přípustné.

Odvolací soud nezaložil své rozhodnutí na tom, že o zvýšení základního kapitálu musí být rozhodnuto tak, aby bylo možno upsat na jednu dosavadní akcii nejméně jednu akcii na zvýšení základního kapitálu a nezaložil je ani na (extenzivním) výkladu ustanovení § 56a obch. zák. Založil je na tom, že v posuzované věci určila valná hromada podmínky zvýšení základního kapitálu tak, že fakticky vyloučila minoritní akcionáře z práva na úpis, bez ohledu na to, že je zákonem garantována převoditelnost přednostního práva na upisování akcií na zvýšení základního kapitálu.

Rozhodnutí nižších soudů tak nebylo nutno revidovat.

Kritika koncepce základního kapitálu

Studie z roku 2006:

1) Ovlivňuje nějak kapitálová struktura hodnotu obchodního závodu společnosti? Pokud by tomu tak nebylo, nemělo by význam zabývat se vztahem financování z vlastních a cizích zdrojů a upravovat právně základní kapitál.

2) Nakolik je významný vzájemný vztah mezi financováním z vlastních a cizích zdrojů pro finanční stabilitu závodu, existuje nějaký poměr těchto zdrojů, který by potencionálním investorům ulehčoval rozhodnutí, zda investovat?

3) Může být pro společnost výhodné podřídít se rigidním předpisům chránícím základní kapitál?

Na všechny otázky je kladná odpověď, přesto je ochranné působení základního kapitálu limitováno:

- vypovídací možností účetních výkazů, na něž jsou např. vázány podmínky pro rozdělování zisku,
- základní kapitál nevypovídá nic o tržní hodnotě akcií nebo podílů, nemá pro možné investory žádný informační význam, kromě toho si společníci mohou skrytě rozdělovat zisk jinými cestami,
- významným vnitřním zdrojem financování je vytvořený zisk – jeho použití je ekonomická otázka, právní regulace zde není efektivní,
- velikost základního kapitálu nic nevypovídá o struktuře majetku společnosti, neukazuje platební schopnost společnosti
- pro věřitele je mnohem důležitější informací aktuální tržní hodnota majetku společnosti.

Jiné koncepce

- **Koncepce adekvátní kapitalizace:** vychází z předpokladu, že odpovídající výše kapitálu nezbytného pro podnikání se liší podle oblasti investování, konkrétní hospodářské situace i zkušeností zakladatelů a neměla by být určována právní regulací. Sankce za neadekvátní vybavení společnosti kapitálem ?

- **Ochrana věřitelů při rozdělování zisku:** podíl na zisku nikoli jen z akumulovaného zisku, ale i ze zisku běžného účetního období, a to i v případě, že společnost má neuhrazené ztráty minulých let – umožňuje to získat nové investory tím, že budu i v obtížné situaci vyplácet dividendy. Nalezení přiměřeného řešení je věcí obratnosti managementu. Testem možnosti vyplatit dividendy je test solventnosti:

- testují likviditu (schopnost uhradit dluhy) i velikost majetku v porovnání s dluhy.

- **Ochrana věřitelů** má být zajišťována především **smluvními podmínkami**, zejména v úvěrových smlouvách. I klausule stanovující hranice závazků, které může společnost převzít, podmínky, za nichž může rozdělit zisk, principy pro vykazování hospodářských výsledků. Výhoda: přizpůsobení konkrétním situacím dlužníka.